

**Wetenschappelijke Commissie 14 maart 2003 (Geologisch Instituut,
campus De Sterre, gebouw S8, Krijgslaan 281, Gent, 14u)**

Verslag van de vergadering

Aanwezig: Tom Artois, Daan Delbare, David Cox, Rudy Herman, Patric Jacobs (voorzitter), Brigitte Lauwaert, Jan Mees, Frank Mostaert, Jan Seys, Els Vanden Berghe, René Van Grieken, Ann Vanreusel, Tim Verslycke

Verontschuldigd: Jean Berlamont, Joachim Maes, Georges Pichot, Magda Vincx, Filip Volckaert

VERSLAG

Verslaggever: Jan Seys

1) Verslag vorige vergadering

Het verslag van de vorige vergadering wordt goedgekeurd. Conform aan de afspraken wordt vanaf heden het verslag openbaar gemaakt via de VLIZ website, indien binnen een redelijke termijn geen opmerkingen op het conceptverslag werden overgemaakt.

2) Bijkomende agendapunten

De Wetenschappelijke Commissie verleent zijn formele goedkeuring ten aanzien van de uitreiking van de VLIZ Aanmoedigingsprijzen Mariene Wetenschappen 2002 en de VLIZ North Sea Award 2002. Uit 15 inzendingen (8 biologische, 7 niet-biologische) voor de Aanmoedigingsprijzen kozen vier experts uit elk van beide deelgroepen, één winnaar. De laureaten zijn Sarah Collin (VUB-ECOMAMA) en Valérie Lehouck (RUG) voor hun respectievelijke werken getiteld: "*Mangroven in Oost-Godavaridelta (Andhra Pradesh, India): etnobotanisch belang en relatie tot de visserij*" en "*Spatio-temporele distributie van mieren (Hymenoptera: Formicidae) in duingraslanden, met bijzondere aandacht voor plant-mier interacties*". Uit 6 inzendingen werd Jan Geert Hiddink (University of Wales, Bangor) unaniem als laureaat voor de North Sea Award 2002 verkozen met zijn inzending: "*The adaptive value of migrations for the bivalve Macoma balthica*".

3) Beslissingen van de vorige Raad van Beheer

Sinds de vorige vergadering van de Wetenschappelijke Commissie is de Raad van Beheer niet meer samengekomen. Wel laat Jan Mees in de marge weten dat er belangrijke vorderingen zijn gemaakt inzake het aantrekken van het IODE project office naar Oostende. De vraag vanwege IODE kwam er n.a.v. de feestelijke opening van de nieuwe VLIZ gebouwen in de Vismijn van Oostende op 27 april 2002 en werd intussen positief onthaald door de stad Oostende, de eigenaar van de beoogde pakhuizen in het verlengde van de VLIZ gebouwen. Twee weken geleden besliste minister Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Innovatie, Media en Ruimtelijke Ordening en voogdijminister van het VLIZ, de verbouwing van acht panden met een totaaloppervlak van 1100 m² te zullen financieren. De deur voor medefinanciering

vanwege de federale overheid blijft intussen open. Op basis van dit aanbod besliste de 17de vergadering van IODE begin maart te Parijs unaniem om dit voorstel te steunen en voor te dragen aan de IOC General Assembly die eind juni-begin juli te Parijs doorgaat. Het voorstel werd tevens aanbevolen door GOOS, JCOMM en een reeks individuele landen waaronder UK, Tanzania, Griekenland en Duitsland. Het project-office te Oostende wordt een soort 'denktank' voor nieuwe initiatieven van IODE rond data-uitwisseling en capacity-building, en zal derhalve een voordurende stroom van internationale experts aantrekken. De onmiddellijke nabijheid van heel wat hogescholen en universiteiten, die deze initiatieven kunnen helpen implementeren, heeft het voorstel een belangrijke duw in de rug gegeven.

Hierbij aansluitend nam de Provincie West-Vlaanderen de beslissing nog 4 extra pakhuisen te laten renoveren om de permanente kustwerking te kunnen vestigen (incl. het Coördinatiepunt voor Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden in België, dat momenteel door VLIZ gehuisvest wordt). De vraag wordt tevens door Jan Mees gesteld in hoeverre ook VLIZ niet aan uitbreiding moet denken, gezien het langzamerhand volledig ingepalmd geraken van de nodige stockeringsruimte voor apparatuur e.d. Daarom worden wetenschappelijke groepen die nieuwe stockeringsruimte willen benutten gevraagd dit te laten weten aan de voorzitter van de Wetenschappelijke Commissie, Patric Jacobs.

4) Samenwerkingsakkoorden

De samenwerkingsakkoorden tussen VLIZ en de professoren Vincx, Vanreusel, Coppejans en Vyverman (Universiteit Gent, Vakgroep Biologie) zijn door beide partijen getekend. De overeenkomst houdt in dat beide partijen elkaar erkennen als bevoorrechte partners in de ontwikkeling en beheer van databanken voor mariene biodiversiteit. Intussen betoonden ook prof. Schockaert (LUC, biologie), prof. Janssen (Onderzoeksgroep voor Milieutoxicologie, UGent), de professoren Berlamont, Monbaliu en Toorman (KULeuven, Hydraulica) en Frank Mostaert (AWZ-afdeling Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch Onderzoek) interesse voor een gelijkaardige overeenkomst. Verwacht wordt dat 2003-2004 cruciale jaren worden voor de verdere uitbouw van samenwerkingsakkoorden tussen onderzoeksgroepen en het VLIZ. In eerste instantie wil VLIZ binnen het kader van deze overeenkomsten ervaring opdoen en expertise demonstreren door gegevens voortkomend uit doctoraatsthesisen en projecten te archiveren.

5) Onderzoeksfaciliteiten en monitoring

Het monitoringsprogramma Noordzee, dat werd opgezet door VLIZ i.s.m. diverse universitaire groepen en instellingen en van start ging in september 2002, loopt vlot.

De verbouwingen aan het serrecomplex De Haan, ter beschikking gesteld aan duinenonderzoekers via een samenwerkingsovereenkomst tussen AWZ en VLIZ, zijn zoveel als afgerond.

Jan Mees meldt verder nog het recente bezoek (13 maart 2003) aan VLIZ vanwege IMEC, het Interuniversitair Mikro-Elektronica Centrum te Leuven, het grootste onafhankelijke Europese onderzoekscentrum op het gebied van micro-elektronica, nanotechnologie, ontwerpmethodes en technologieën voor ICT-systemen. IMEC wil onderzoeken in hoeverre het tot een vruchtbare samenwerking kan komen inzake mariene en maritieme technologische toepassingen met het VLIZ, en wil hiertoe op korte termijn werk maken van enkele concrete projecten. Het document van de European Science Foundation omtrent 'Integrating Marine Science in Europe' (hoofdstukken 6 en 7, downloadbaar via: <http://www.esf.org>) kan in deze een goede leidraad zijn en Jan Mees stelt voor om dit document en de mogelijkheid tot samenwerking met IMEC te bespreken op de geplande 'Denkdag' van 30 april 2003 (zie verder). Ook Rudy Herman benadrukt de bijzonder

waardevolle opportuniteiten die zo kunnen worden gecreëerd op de markt van de 'marine research infrastructure'.

6) Nieuwe initiatieven datacentrum en mediatheek

De VLIZ mediatheek verkreeg recentelijk de overdracht van alle mariene publicaties van de opgedoekte bibliotheek van de zoo van Antwerpen.

De geplande demonstratie van nieuwe initiatieven van het VMDC datacentrum, werd wegens tijdsgebrek verschoven naar de volgende vergadering van de Wetenschappelijke Commissie.

7) Activiteiten

7.1. Workshop databases 4-2-2003

Met deze workshop wilden het Vlaams Marien Data- en Informatiecentrum en het NIOO-CEMO (Yerseke, Nederland) samen het belang van degelijk uitgebouwde databanken toelichten aan geïnteresseerde wetenschappers. Met succes kennelijk.

7.2. Jongerencontactdag 28-2-2003

De vierde editie van de VLIZ Jongerencontactdag Mariene Wetenschappen, gehouden in het Boeverbos (Brugge) op 28 februari, werd andermaal een succes. Er waren 115 inschrijvingen te noteren, 35 inzendingen voor de postercompetitie, 8 degelijke voordrachten en tal van demonstraties van databanken en datacentrumactiviteiten (5 demo's vanwege VMDC, IDOD van BMDC, Taxonomische databanken RUG). De aanwezigen werden gevraagd een evaluatie te geven van de vorige edities en suggesties voor verbeteringen te doen. Hieruit blijkt dat de meerderheid het initiatief jaarlijks als een volledag programma te Brugge herhaald wil zien, en vooral het interdisciplinaire van het gebeuren apprecieert. Wel wordt voorgesteld de interactiviteit nog verder op te voeren, a.d.h.v. vraagrondes na voordrachten, en bijkomende initiatieven.

7.3. Feestzitting Zwin 21-3-2003

Volgende week vrijdag vindt de feestzitting, ter afsluiting van 50 jaar Zwin, plaats in het Cultuurcentrum Scharpoord te Knokke. Het initiatief wordt gezamenlijk georganiseerd door het VLIZ en het natuurpark het Zwin, en trekt alvast heel wat aandacht naar zich toe met tot nu toe niet minder dan 260 inschrijvingen.

7.4. Vlaanderendag 27-4-2003

VLIZ doet ook dit jaar terug mee aan de tweejaarlijkse Vlaanderendag. De 'Zeeleeuw' zal toegankelijk zijn voor het grote publiek en uitleg zal worden verschaft over marien wetenschappelijk onderzoek aan boord.

7.5. Denkdag 30-4-2003

Deze denkdag, die zal plaatsvinden in Abdijbeke te Oudenburg op 30 april 2003, is het resultaat van de noodzaak die wordt gevoeld om zich binnen de marien wetenschappelijke gemeenschap in Vlaanderen/België te bezinnen over de te volgen lijnen voor de toekomst (inzake 'research infrastructure', samenwerkingen, programmatie,...). De bal werd aan het rollen gebracht door prof. Jean Berlamont (cf. nota n.a.v. studiedag VLIZ november 2001) en vond gevolg binnen de schoot van de Wetenschappelijke Commissie van het VLIZ. De Wetenschappelijke Commissie geeft volmacht aan Jan Mees, Rudy Herman en Jean Berlamont om een lijst van deelnemers (kern wordt

Wetenschappelijke Commissie) en een agenda (o.a. BeNCoRe, IMEC-samenwerking, research infrastructure,...) op te stellen.

7.6. Workshop strandreiniging 7-5-2003

VLIZ en het Coördinatiepunt voor Geïntegreerd Kustzonebeheer organiseren op 7 mei 2003 een workshop rond de zin en onzin van aselectieve, mechanische strandreinigingen. Op deze dag zal informatie worden verschaft over deze problematiek, zowel feitelijk in het veld met de strandarbeiders als via een gezamenlijk opgemaakte infobrochure.

7.7. Week van de Zee 12-15 mei 2003

Tijdens de Week van de Zee stellen VLIZ en afdeling Vloot van AWZ de Zeeleeuw ter beschikking van scholen die kennis willen maken met het marien wetenschappelijk onderzoek aan onze kust. Hiertoe zullen een beperkt aantal klassen de kans krijgen tussen 12 en 15 mei mee te varen onder deskundige begeleiding.

7.8. KIMO-dag 19-6-2003

KIMO is een internationale milieu-organisatie die kustgemeentes koepelt en problemen van veiligheid en milieubelasting onder de aandacht wil brengen. VLIZ werd vanuit enkele Belgische kustgemeentes gevraagd de opzet van een KIMO-België (samen te voegen tot een KIMO-Nederland & België) te helpen faciliteren. Hiertoe wil het op 19 juni 2003 meewerken aan de organisatie van een KIMO-dag, waar de kustgemeentes de kans zal worden geboden aan te geven wat leeft rond deze problematieken binnen de lokale besturen.

7.9. Internationaal symposium 'Visserij, handel en piraterij' 21-22 november 2003

De Provincie West-Vlaanderen, in co-organisatie met het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP), de Vrije Universiteit Brussel en het VLIZ, organiseert op 21 en 22 november 2003 een internationaal symposium m.b.t. het visserijpatrimonium (historische visserij, nederzettingen, schepen, ...). Experts uit de meeste Noordzeelanden zullen in een overzichtelijk programma inzicht verschaffen rond deze materie, en dit heel interessante thema onder de aandacht brengen van een geïnteresseerd publiek.

7.10. Andere

Er is nog geen uitsluitsel over de mogelijke organisatie van een internationaal symposium rond natuurherstel en –ontwikkeling in kustgebieden, in opdracht van AMINAL Natuur in het voorjaar van 2005.

8) Schelde

8.1. LTV O&M

Het Vlaams-Nederlandse programma "Langetermijnvisie Schelde-estuarium - Onderzoek en Monitoring" loopt. Eén van de kerntaken omvat de organisatie van een kennis- en informatiesysteem voor de Schelde. Hiervoor werd VLIZ benaderd en vooruitgeschoven als een geschikt kandidaat om vanuit het IMIS-systeem een kennis- en informatiesysteem over de Schelde op te starten. Waarschijnlijk volgt meer nieuws nog voor het zomerreces.

8.2. OMES

Dit langlopende wetenschappelijk project 'Onderzoek Milieu Effecten Sigmoplan' startte in 1995 en resulteerde in heel wat kennis omtrent het functioneren van het Schelde-estuarium (met nadruk op de Zeeschelde). VLIZ vervulde reeds een tijdelijke opdracht naar de zijdelingse belasting op de Schelde, een opdracht die recent is afgelopen. De kans bestaat dat VLIZ nog een extra opdracht in de wacht sleept om monitoringgegevens te archiveren.

8.3. FWO-WOG website

Prof. Patrick Meire (UIA) coördineert binnen het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek een onderzoeksgemeenschap met als thema de Schelde, die o.a. in het najaar 2002 een 'Local ECSA Meeting' organiseerde in Antwerpen. Prof. Meire heeft het VLIZ gevraagd een website te hosten voor deze onderzoeksgemeenschap.

8.4. VIWC-Watersysteemkennis

Het Vlaams Integraal Water overleg Comité, met subcomité Watersysteemkennis (ondervoorzitter = Frank Mostaert), wil een centrale databank opbouwen voor zowel zoute, brakke als zoete wateren. VLIZ wil hierbij helpen als er een sluitend samenwerkingsakkoord is met AMINAL-Water, die reeds een eigen informatiesysteem is beginnen uitbouwen. Frank Mostaert benadrukt dat AWZ enkel bereid is gegevens te leveren voor de databank onder dezelfde conditie, en dat er sowieso voor zoute en getijgebonden wateren samenwerking wordt nagestreefd met het VLIZ.

8.5. Scheldefonds

Cf. projectfiche 24 in bijlage. Het Scheldefonds is een vzw die samenwerking nastreeft tussen Vlaamse en Nederlandse milieuverenigingen, bedrijven en administraties. AWZ heeft VLIZ gevraagd het reeds opgerichte en 'sluimerende' Scheldefonds in een opdracht van twee jaar uit de startblokken te krijgen. Ellen Van Krunkelsven werd aangetrokken om deze opdracht (voorlopig vanuit de VLIZ-gebouwen) uit te voeren.

8.6. Schelde InformatieCentrum

Cf. projectfiche 25 in bijlage. Het Schelde InformatieCentrum, met vestiging te Middelburg (Nederland), heeft ter versterking van zijn werking een Vlaamse medewerker aangetrokken. Bregje Beyst stapte half januari 2003 in deze 50%-functie, met vestiging in de VLIZ gebouwen.

9) Projecten

9.1. PODO II: Trophos, Endis-Risks, Macrobél, Balans, Gaufre, gerichte acties

Afhankelijk van de positie van VLIZ binnen elk van de PODO II projecten, wordt steun verleend in de vorm van informatie en communicatie, en databeheer. Voor Macrobél (cf. projectfiche 26) werd VLIZ een rol toebedeeld bij de integratie van datasets en de valorisatie van de resultaten (interactieve web-interface, atlas, CD-ROM). Binnen Trophos en Endis-Risks, waarin VLIZ als volwaardige partner participeert, wordt een uitgebreid pakket aan taken uitgevoerd, waaronder het

opzetten van een website. Teneinde principieel onderscheid te maken tussen input bij volwaardige partnership en betrokkenheid in een project als eindgebruiker, werden – op de vraag van prof. Frank Maes om een website voor Gaufre en Balans te maken – kosten aangerekend voor deze taak.

David Cox (DWTC) vermeldt tevens nog dat binnen PODO II een oproep voor 'Gerichte Acties' gepland is voor april 2003.

9.2. INTERREG III: Stardust en Exper/PF

Het Exper/PF project is intussen officieel van start gegaan. Minister Van Mechelen verleende cofinanciering voor dit project.

9.3. EU-FP5: Marbena en MarineXML

Cf. vorige vergadering Wet. Commissie. Het project rond de ontwikkeling van een Marine XML is intussen getekend en kende een startworkshop in London twee weken terug. Volgende week is er een technische meeting gepland te Oostende.

9.4. EU-FP6: Marbef, EUCC's Coastal Info Initiative en Encore

Twee geplande 'networks of excellence' ter ondersteuning van het geïntegreerd kustzonebeheer in Europa – het European Network for Coastal Research Encore en EUCC's Coastal Info Initiative – gaan de krachten bundelen. Of en wanneer voorstellen kunnen ingediend worden is vooralsnog onduidelijk. VLIZ maakt in ieder geval werken van BeNCoRe, de Belgische component van het netwerk (zie ook hoger – denkdag 30-04-2003).

Het project Marbef ('Marine Biodiversity and Ecosystem Functioning') is een vervolgproject op M@rble en Marbena, en werd ingediend door prof. Carlo Heip, met als Vlaamse partners prof. Magda Vincx en het VLIZ (als databeheerder). VLIZ krijgt als opdracht een centrale databank en website te willen ontwikkelen, wat 2-3 mensen kan opleveren voor het datacentrum.

9.5. BeNCoRe

Zie hoger.

9.6. IWT: Coast 4D en Scheepvaartveiligheid

Cf. projectfiches 27 en 28. In dit stadium is enkel een beknopt voorstel ingediend, dat indien gepreselecteerd, verder dient te worden uitgewerkt tegen april 2003.

9.7. Hosted websites

VLIZ verzorgt – naast zijn eigen website – tal van webpagina's van andere interessante projecten of initiatieven. Op die wijze verlenen we, conform onze doelstellingen, niet alleen assistentie aan degelijke organisaties of projecten in de mariene sfeer. Het is ook een visitekaartje voor een jong

en dynamisch instituut. Momenteel betreft het websites voor EURASLIC, MARS, MARBENA, de Oostendse Spuikom en de PODO projecten Trophos en ENDIS-RISKS.

9.8. Andere

Het project om twee informatiefolders te maken voor resp. de Kleiputten van Heist en het Sashul/Vuurtorenweiden complex, is gegund door AMINAL Natuur (fiche 21). De projecten toegelicht in projectfiches 22 en 23, zijn ten gevolge van administratieve redenen nog niet gegund.

10) Overzicht nieuwe en geplande publicaties

Er blijft discussie over het rendement van de Collected Reprints in de huidige vorm. De kosten voor de aanmaak van deze gebundelde mariene publicaties lopen hoog op (ca. 20.000 EUR voor 500 exemplaren) en het overschakelen naar een ringmap i.p.v. een ingebonden boek kunnen daar weinig of niets aan verhelpen, zo blijkt. Wel levert het werk jaarlijks 180 wisselabonnementen op, waarvan echter slechts 10 daadwerkelijk in de bibliotheek geconsulteerde werken. Ten behoeve van de visibiliteit van het onderzoek, ten uitvoering van de beheersovereenkomst van het VLIZ en in functie van het leveren van informatie aan minder vermogende landen, is doorgaan met het uitgeven aan te raden. Vermits de kosten moeilijk te drukken zijn – in de huidige vorm – is het misschien de moeite om na te gaan of sponsors kunnen worden gevonden.

Van de VLIZ Nieuwsbrief zijn nog twee nummers verschenen sinds de laatste vergadering van de Wetenschappelijke Commissie. Het betreft een november-nummer met bijdragen over 'Mangroves', het archeologisch werk aan het KMMA en een interview met Jean-Louis Herrier (AMINAL-Natuur), en een december-nummer met een focus op 'Marien Databeheer', een belichten van het Maritiem Instituut en een interview met Peter Pissierssens (IOC-Unesco).

Grote Rede nummer 6 is verschenen eind december 2002 met bijdragen over het vernieuwd Gemeenschappelijk Visserijbeleid, het getij en een draagvlakanalyse in de Uitkerkse polder. Nummer 7 zal stilstaan bij de ramp met de Tricolor, toelichting geven bij het decreet Integraal Waterbeheer, terugblikken op de overstromingsramp van 1953 in Vlaanderen en het 'sappige' onderwerp zeeziekte aansnijden.

Als Special Publications kan de aanmaak van het referatenboek ter gelegenheid van de Jongerencontactdag 2003 en van de Feestzitting 50 jaar Zwin worden vermeld, beide voor het grootste deel gefinaliseerd door Ingrid Dobbelaere. Voor de feestzitting Zwin werd tevens een uitnodigingsfolder aangemaakt.

In de pipeline zitten verder nog een folder over 'Strandreiniging', een folder t.b.v. de Provincie/IAP/VUB/VLIZ workshop over maritieme archeologie, twee informatiefolders voor AMINAL voor natuurgebieden aan de Oostkust (zie hoger) en een steekkaart van BCP en landzijde ter ondersteuning van het geïntegreerd kustzonebeheer (in samenwerking met het Coördinatiepunt ICZM). De planning voorziet tevens in nog één extra VLIZ Nieuwsbrief en een Grote Rede voor het zomerreces.

11) Informatie en advies

VLIZ nam deel aan verschillende hoorzittingen van de MINA-raad m.b.t. zeevisserijbeleid. Ook is VLIZ actief in de Taakgroep Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden. Daarnaast bestaat ook vanuit politieke hoek de nood aan input vanuit het VLIZ wanneer het onderwerpen in de mariene sfeer betreft. Zo werd Jan Mees uitgenodigd om op 20/2/2003 te spreken op een hoorzitting van het Vlaams Parlement rond het nieuwe decreet over oppervlaktedelfstoffen, en bezocht een delegatie van ca. 25 Benelux-parlementariërs het VLIZ om zich te informeren over de scheepsramp met de Triocolor, de gevolgen (o.a. voor het Zwin) en het toegepaste rampenplan. De strategie die VLIZ hierin volgt is stevast zoveel mogelijk ingaan op dergelijke vragen, maar mits ondersteuning van de experts in het veld.

12) Varia

De data voor de volgende vergaderingen van de Wetenschappelijke Commissie in 2003 worden vastgelegd op:

- donderdag 12 juni
- vrijdag 10 oktober
- donderdag 11 december